

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

ในการศึกษาการเกษตรแบบพันธะสัญญาเพื่อการตลาดสิ่งแวดล้อม กรณีศึกษาการปลูกหน่อไม้ฝรั่ง ในตำบลทุ่งขวาง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

3.1 ข้อมูลและแหล่งข้อมูล

ในการศึกษารุ่นนี้ได้อาศัยข้อมูลที่สำคัญ 2 ประเภท คือ

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากผู้ศึกษารวบรวมจากพื้นที่ศึกษา เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งจูงใจให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนจากการปลูกพืชชนิดอื่นมาปลูกหน่อไม้ฝรั่ง และพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมของเกษตรกรซึ่งประกอบด้วย

1.1 ข้อมูลหลักเกณฑ์ของการเกษตรแบบพันธะสัญญา ซึ่งจะได้จากการสัมภาษณ์ผู้จัดการหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากบริษัทที่ทำพันธะสัญญากับเกษตรกรในพื้นที่

1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมของเกษตรกรเกี่ยวกับการเปลี่ยนจากการใช้สารเคมีมาเป็นการใช้สารสกัดชีวภาพและพืชสมุนไพรในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช และมาใช้ปุ๋ยคอกแทนปุ๋ยเคมีของเกษตรกร สภาพแวดล้อมบริเวณที่ทำการเกษตร สุขภาพของเกษตรกร ข้อมูลส่วนนี้จะได้มาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก นอกจากนี้ยังได้มาจากการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมของผู้ศึกษาในพื้นที่ศึกษารวมทั้งข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะจากเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง และประชาชนหรือเกษตรกรบริเวณข้างเคียงที่ไม่อยู่ในกลุ่มทำการเกษตร แต่เพื่อต้องการทราบถึงสภาพแวดล้อม จำนวน 10 ราย

1.3 ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งจูงใจให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนจากการปลูกพืชชนิดอื่นมาปลูกหน่อไม้ฝรั่ง ข้อมูลส่วนนี้จะได้มาจากแบบสอบถาม

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่รวบรวมจากเอกสารทางวิชาการของหน่วยงานราชการ และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรผู้ปลูกหน่อไม้ฝรั่ง ในตำบลทุ่งขวาง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ประกอบไปด้วย

2.1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร ปริมาณพื้นที่ และจำนวนเกษตรกรที่ทำการปลูกหน่อไม้ฝรั่ง หน่วยงานที่ให้การส่งเสริมและสนับสนุนแก่เกษตรกร ในส่วนของข้อมูลทางวิชาการนั้น

ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจปรับเปลี่ยนชนิดพืชที่ปลูก และพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมของเกษตรกร

2.2 แหล่งข้อมูลเอกสารทางราชการได้จากหน่วยงานราชการในพื้นที่ศึกษา ได้แก่ สำนักงานเกษตรอำเภอกำแพงแสน องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งขวาง

2.3 เอกสารทางวิชาการและข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้จากสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัย เชียงใหม่ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม และบริษัท กำแพงแสนคอมเมอร์เชียล จำกัด

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาประชากรจากกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผักปลอดภัย จากสารพิษ ในตำบลทุ่งขวาง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม จำนวน 70 ครัวเรือน ซึ่งทำการผลิตหน่อไม้ฝรั่งแบบพันธะสัญญา กับ บริษัท กำแพงแสนคอมเมอร์เชียล จำกัด

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

1. การรวบรวมเอกสารทางราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่จะศึกษา
2. แบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถามแบบวิเคราะห์แต้มคะแนน

(Point Score Analysis) โดยเป็นการสอบถามสิ่งจูงใจที่มีผลต่อการตัดสินใจของเกษตรกร ประกอบด้วย

ก. ด้านสังคม – บุคคล

- ความพึงพอใจของบุคคล
- การฝึกอบรมด้านการเกษตร
- ประสบการณ์ของบุคคล
- เวลาว่าง
- ความรู้ก่อนที่จะมาดำเนินการ

ข. ด้านเศรษฐกิจ

- ความต้องการของตลาด
- กำไร

- แรงงานเพียงพอ
- ทุน
- ค่าใช้จ่ายในการขนส่ง
- โรงเรือน เครื่องจักรกล
- นโยบายของบริษัท พันธะสัญญา
- นโยบายของรัฐ

ค. ด้านทางกายภาพ

- ชนิดของดิน
- การระบายน้ำ

ง. ระบบการผลิตแบบพันธะสัญญา

- ความมั่นคงของการผลิต (ตลาดแน่นอน)
- การประกันราคา (รายได้)
- ความเสี่ยงต่อการขาดทุน
- คุณภาพของผลผลิต

จ. การตลาดเพื่อสิ่งแวดล้อม

- ผลผลิตปลอดสารเคมีตกค้าง
- สภาพแวดล้อมดีขึ้น (ระบบนิเวศ)
- ความปลอดภัยของผู้บริโภค
- ความปลอดภัยของผู้ผลิตและครอบครัว
- เกษตรกรปรับเปลี่ยนการผลิตจากสารเคมีมาใช้สารชีวภาพ

เกณฑ์ในการประเมินแรงจูงใจหรือปัจจัยที่มีความสำคัญลดหลั่นลงไป ซึ่งพิจารณาจากจำนวนองค์ประกอบ (Elements) หรือปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจโดยการกำหนดค่าเป็นตัวเลข (Point Score) ตามลำดับความสำคัญจากน้อยไปหามาก (Ilbery, 1977) ดังนี้

- 0 ไม่มีความสำคัญ (Irrelevant)
- 1 มีความสำคัญน้อย (Not really important)
- 2 มีความสำคัญ (Important)
- 3 มีความสำคัญมาก (Very Important)
- 4 มีความสำคัญมากที่สุด (Essential)

การใช้เกณฑ์นี้สามารถใช้ในการเปรียบเทียบการตัดสินใจของเกษตรกรจากปัจจัยหรือแรงจูงใจแต่ละกลุ่ม โดยให้เกษตรกรระบุลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย ปัจจัยที่สำคัญมากที่สุดให้มีแต้มคะแนนเท่ากับ 4 ลดหลั่นลงไป

3. การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ในประเด็นพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมของเกษตรกร ซึ่งประกอบด้วย

- การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของจากการใช้สารเคมีปราบศัตรูพืชมาเป็นการใช้สารชีวภาพ และสมุนไพรกำจัดแมลงศัตรูพืช
- สุขภาพของเกษตรกรภายหลังการปรับเปลี่ยนมาปลูกหน่อไม้ฝรั่ง

3.4 วิธีการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาจะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามตามลำดับขั้นตอน คือ ทำหนังสือขอความร่วมมือในการศึกษาวิจัยจากบัณฑิตศึกษาศาน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถึงปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลที่จะทำการศึกษา เพื่อขอความร่วมมือให้ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล จากนั้นผู้ศึกษาทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกต และใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่ได้คัดเลือกไว้

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลในเรื่องสิ่งจูงใจให้เกษตรกรตัดสินใจปรับเปลี่ยนจากการปลูกพืชชนิดอื่นมาปลูกหน่อไม้ฝรั่ง ภายใต้การผลิตแบบมีพันธะสัญญา ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล และใช้วิธีวิเคราะห์แต้มคะแนน (Point score analysis) ข้อมูลที่เกี่ยวกับการตัดสินใจของเกษตรกรในการเลือกมาทำการเกษตรปลูกหน่อไม้ฝรั่งนั้นจะดูจากปัจจัยต่าง ๆ ในแต่ละกลุ่มเกษตรกรจะให้อันดับที่มีความสำคัญสูงสุด ให้คะแนนเท่ากับ 4 ลดหลั่นลงไป นำคะแนน รวมทั้งหมดมาเรียงลำดับปัจจัยที่ได้คะแนนรวมสูงสุดให้เป็นอันดับ 1 คะแนนรองลงไปเป็นอันดับ 2, 3, 4, 5,.....ไปจนถึงอันดับสุดท้าย

2. การวิเคราะห์ข้อมูลในเรื่องการศึกษาถึงเงื่อนไขของการตลาดเพื่อสิ่งแวดล้อมและการผลิตแบบพันธะสัญญาต่อพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมของเกษตรกร ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยการวิเคราะห์เนื้อหา